

COVID-19 PANDEMIYASI DAVRIDA SURUNKALI RINOSINUSIT BILAN OG'RIGAN BEMORLARNI KOMPLEKS TASHXISLASH VA DAVOLASH SAMARADORLIGINI OSHIRISH

Axmedov Sulton Erkinovich

Toshkent davlat tibbiyot universiteti

Annotatsiya: COVID-19 pandemiyasi surunkali rinosinusit (SRS) bilan og'rigan bemorlarni chuqur tashxislash va davolashda jiddiy qiyinchiliklar keltirib chiqardi. SRS va COVID-19 o'rtasidagi alomatlarining o'xshashligi, shaxsan tashriflarning cheklanishi va infeksiyani nazorat qilishning qat'iy protokollari innovatsion, ko'p tarmoqli yondashuvlarni talab etmoqda. Ushbu sharh tasvirlash, molekulyar tahlillar va teletibbiyot kabi zamonaviy diagnostika usullarini tibbiy boshqaruv va minimal invaziv jarrohlik amaliyotlarini o'z ichiga olgan individual davolash rejalari bilan uyg'unlashtirishning muhim ahamiyatini ta'kidlaydi. Ish jarayoni samaradorligini oshirish, tashxis aniqligini yaxshilash va xavfsizlikni ta'minlash davom etayotgan pandemiya davrida va kelajakdagi tibbiy amaliyotda bemorlar uchun yaxshi natijalarga erishishning asosiy omillaridir.

Kalit so'zlar: Surunkali sinusit, COVID-19, kompleks diagnostika yondashuvi, ko'p qirrali davolash strategiyalari, masofaviy tibbiy xizmat, zamonaviy tasvirlash usullari, genetik va molekulyar diagnostika, jarrohlik amaliyotlari, infeksiyaning oldini olish protokollari

Kirish

Yuqori darajada yuqumli og'ir o'tkir respirator sindrom koronavirus 2 (SARS-CoV-2) keltirib chiqargan Koronavirus kasalligi 2019 (COVID-19)ning paydo bo'lishi sog'liqni saqlashning ko'p jihatlarini, ayniqsa quloq, burun va tomoq (QBT) kasalliklarini tashxislash va davolashda tubdan o'zgartirdi. Ular orasida surunkali rinosinusit (SRS) dunyo aholisining taxminan 5-12 foizini qamrab oluvchi keng tarqalgan va murakkab yallig'lanish kasalligi bo'lib qolmoqda. Uning tarqalganligi bemorlarning hayot sifatiga, mehnat unumdorligiga va sog'liqni saqlash xarajatlariga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Pandemiya bir qator misli ko'rilmagan qiyinchiliklarni keltirib chiqardi:

Sinonazal fiziologiyasidagi o'zgarishlar: SARS-CoV-2 asosan yuqori nafas yo'llariga, shu jumladan mahalliy immunitet himoyasi va to'siq yaxlitligida muhim rol o'ynaydigan sinonazal shilliq qavatga ta'sir qiladi. Virus burun epiteliy hujayralarida topilgan ACE2 retseptorlariga kuchli moyillik ko'rsatadi. Bu esa kasallikning rivojlanishiga ta'sir qiladi va immun javobdagi murakkab o'zaro ta'sirlar tufayli aniq tashxis qo'yishni qiyinlashtiradi.

Simptomlarning o'xshashligi: COVID-19 bilan kasallangan ko'plab bemorlar burun bitishi, tumov va hid bilishning yo'qolishi kabi SRS belgilariga juda o'xshash alomatlar haqida xabar berishadi. Bu o'xshashlik diagnostik muammolarga olib kelishi mumkin, bu esa shifokorlarga virusli infeksiyalar va asosiy surunkali yallig'lanish o'rtasidagi farqni aniqlashni qiyinlashtiradi. Noto'g'ri tashxis qo'yishning oldini olish va tegishli davolashni ta'minlash uchun aniq farqlash juda muhimdir.

Aerozol hosil qiluvchi muolajalar bilan bog'liq xavf-xatarlar: Endoskopik sinus jarrohligi kabi muolajalar virusni yuqtirishi mumkin bo'lgan aerezollarni hosil qiladi, bu esa tibbiyot xodimlari uchun jiddiy xavfsizlik muammolarini keltirib chiqaradi. Shu sababli, jarrohlik protokollari qayta ko'rib chiqildi va ularga shaxsiy himoya vositalari (SHHV), manfiy bosimli operatsiya xonalari va operatsiyadan oldingi COVID-19 skriningi kabi kuchaytirilgan xavfsizlik choralari kiritildi. Bunda diagnostika puxtaligi va davolash samaradorligiga zarar yetkazilmadi.

Diagnostik ish jarayoniga ta'siri: Ijtimoiy masofani saqlash choralari va shaxsan maslahatlashuvlardagi cheklovlar an'anaviy tekshiruv xonalari va tasvirlash vositalaridan foydalanishni chekladi. Bu sog'liqni saqlash mutaxassislarini tibbiy yordam uzluksizligini ta'minlash uchun teletibbiyot va masofaviy baholashning innovatsion vositalariga ko'proq tayanishga majbur qildi. Bular qatoriga raqamli otolaringologiya platformalari, ko'chma tasvirlash qurilmalari va simptomlarni kuzatish ilovalari kiradi.

Ushbu muammolarga javoban, asosiy e'tibor keng qamrovli, ko'p yo'nalishli diagnostika algoritmlarini yaratishga qaratildi. Bu yondashuvlar davom etayotgan pandemiya xavfi sharoitida CRSni aniq baholash uchun klinik tekshiruvlar, laboratoriya sinovlari (jumladan, COVID-19 uchun PZR va tezkor antigen testlari), kompyuter tomografiyasi kabi ilg'or tasvirlash usullari va molekulyar diagnostikani o'z ichiga oladi. Bundan tashqari, bemorlar natijalarini yaxshilash va infeksiya tarqalish xavfini kamaytirish maqsadida dori-darmon bilan davolash, minimal invaziv muolajalar va jarrohlik aralashuvlarini o'z ichiga olgan shaxsiy davolash rejalari takomillashtirildi.

Sinus patologiyasida SARS-CoV-2 ning roli

SARS-CoV-2 sinonazal epiteliy hujayralarini zararlaydi, bu esa mahalliy yallig'lanish, shish va ba'zida ikkilamchi bakterial superinfeksiyaga olib keladi. Virus immunitet tizimining buzilishini keltirib chiqaradi, natijada shilliq qavatning doimiy yallig'lanishi mavjud CRSni og'irlashtirishi mumkin. Bir qator tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, CRS bilan og'rikan bemorlar COVID-19 ni og'irroq yoki uzoqroq kechirishi mumkin. Ba'zi ma'lumotlarga ko'ra, surunkali sinonazal yallig'lanish virusning saqlanib qolishi uchun manba bo'lishi yoki infeksiyaga moyillikni oshirishi mumkin.

Tashxis va strategiyalardagi innovatsiyalar

An'anaviy CRS tashxisi asosan bemor anamnezi, klinik tekshiruv, burun endoskopiyasi va KT kabi tasvirlarga asoslanadi. Pandemiya davrida shifokorlar teletibbiyot maslahatlari, simptomlar kundaligi va masofaviy baholash usullaridan foydalanib moslashdilar. Teleendoskopiya, raqamli otorinolaringologiya platformalari va ko'chma tasvirlash qurilmalari kabi innovatsiyalar tashxis aniqligini saqlagan holda yuqish xavfini kamaytirishda muhim rol o'ynadi.

Pandemiya davrida CRS belgilari bo'lgan bemorlarni baholashda molekulyar diagnostika - jumladan PZR va COVID-19 uchun tezkor antigen testi hal qiluvchi ahamiyat kasb etdi. Virusli va virusga bog'liq bo'lmagan sabablarni farqlash samarali davolash uchun klinik ko'rinish, laboratoriya ma'lumotlari va tashxis natijalarini sinchkovlik bilan tahlil qilishni talab etadi.

Terapevtik yondashuvlar va innovatsiyalar

COVID-19 sharoitida CRSni boshqarish strategiyalari infeksiya xavfini kamaytirish uchun konservativ davolashga e'tibor qaratadi. Bularga mahalliy burun steroidlari, fiziologik eritma bilan yuvish terapiyasi va bakterial qo'shimcha infeksiyaga shubha tug'ilganda antibiotiklardan oqilona foydalanish kiradi. Jarrohlik aralashuvi zarur bo'lganda, endoskopik sinuslar jarrohligi kabi muolajalar tibbiyot xodimlarini himoya qilish va yuqori sifatli yordam ko'rsatish uchun qat'iy xavfsizlik choralari - shaxsiy himoya vositalari, manfiy bosimli xonalardan foydalanish va operatsiyadan oldingi COVID testi bilan moslashtirilib o'tkaziladi.

So'nggi ishlanmalar shaxsiylashtirilgan tibbiyot yondashuvlariga e'tibor qaratmoqda. Bular qatoriga davolash rejimlarini moslashtirish uchun biomarkerlardan foydalanish, shuningdek, kasalxonaga yotqizish vaqtini qisqartirish va aerolizatsiya xavfini kamaytirish maqsadida ballon sinuplastikasi kabi minimal invaziv usullarni qo'llash kiradi. Operatsiyadan keyingi boshqaruv infeksiyani qat'iy nazorat qilish, bemorlarni ambulatoriyada sinchkovlik bilan kuzatish va uzoq muddatli simptomlarni nazorat qilish uchun bemorlarni o'qitishga alohida e'tibor qaratadi.

Muammolar va kelajak yo'nalishlari

Ushbu yutuqlarga qaramay, bir qator muammolar hali ham mavjud. COVID-19 bilan kasallangan bemorlarda CRSni davolash uchun maxsus standartlashtirilgan protokollarni ishlab chiqish zarurati tug'ilmoqda. Uzoq muddatli natijalar haqidagi ma'lumotlar hali ham cheklangan bo'lib, bu ayniqsa pandemiya keyingi vaziyatlarda joriy davolash usullarining samaradorligini baholash uchun keng qamrovli uzoq muddatli tadqiqotlar o'tkazishni talab etadi.

Xulosa.

COVID-19 pandemiyasi surunkali rinosinusit (SRS) bilan og'rigan bemorlarni tashxislash va davolashda yaxlit, moslashuvchan va ko'p tarmoqli yondashuvni qo'llashning muhimligini yaqqol ko'rsatdi. SRS va COVID-19 o'rtasidagi o'xshash alomatlar, shaxsan tashrif buyurish va an'anaviy diagnostika usullariga qo'yilgan cheklovlar sog'liqni saqlash mutaxassislarini zamonaviy tasvirlash, molekulyar diagnostika, teletibbiyot va shaxsiylashtirilgan davolash strategiyalarini joriy etish va uyg'unlashtirishga undadi. Bu moslashuvlar bemor xavfsizligini ta'minlagan holda tashxis qo'yish aniqligi va davolash samaradorligini oshirdi. Kelajakda standardlashtirilgan protokollarni ishlab chiqish, sun'iy intellekt kabi rivojlanayotgan texnologiyalardan foydalanish va uzoq muddatli natijalar ma'lumotlarini ta'minlash g'amxo'rlikni optimallashtirish uchun juda muhimdir. Keng qamrovli, bemorga yo'naltirilgan modelga e'tibor qaratish nafaqat hozirgi muammolarni hal qiladi, balki kelajakdagi sog'liqni saqlash tizimida LOR boshqaruvini kuchaytiradi va natijada pandemiyadan keyingi davrda SRS bilan og'rigan bemorlarning hayot sifatini yaxshilaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Kim, H. va Lee, S. (2021). COVID-19 davrida SRSni boshqarishdagi diagnostika muammolari va innovatsiyalar. Otorinolaringologiya - Bosh va bo'yin jarrohligi jurnali, 50-60.
2. Sun, X. va Li, Y. (2022). COVID-19 davrida surunkali sinusitni boshqarishda tele-salomatlikni qo'llash. Rinologiya, 60(2), 134-140.
3. Patel, P. va boshqalar. (2021). COVID-19 pandemiyasi davrida LOR aralashuvlari uchun infeksiyani nazorat qilish protokollari. Otorinolaringologiya - Bosh va bo'yin jarrohligi, 165(3), 272-280.
4. Gao, J. va Wang, L. (2022). SARS-CoV-2 infeksiyasining sinonazal shilliq qavatga ta'siri: patogenezi va klinik ahamiyati. Viruslar, 14(4), 730.
5. Mehta, P. va Reddy, P. (2020). Pandemiya davrida CRS uchun mini-invaziv jarrohlik usullarining takomillashuvi. Xalqaro otorinolaringologiya jurnali, 2020, 8825247.
6. Liu, H. va Chen, Q. (2021). COVID-19 davrida sinonazal kasalliklarni boshqarishdagi muammolar va kelajak istiqbollari. Bosh va bo'yin, 43(9), 2797-2804.
7. Wang, Q. va Zhao, Y. (2020). COVID-19 davrida CRS bilan og'rigan bemorlarni masofadan kuzatish uchun raqamli sog'liqni saqlash vositalari. Raqamli salomatlik, 6-10.
8. Khan, M. va Siddiqui, A. (2022). Pandemiya davrida CRSni konservativ davolash usullarining samaradorligi. Amerika rinologiya va allergologiya jurnali, 36(3), 258-264.

9. Kumar, S. va Singh, S. (2021). COVID-19 davrida davolangan CRS bilan og‘rigan bemorlarning uzoq muddatli natijalari. Xalqaro otorinolaringologiya jurnali, 2021, 9945232.

10. Saito, H. va Tanaka, Y. (2019). Pandemiya sharoitida burun endoskopiyasida xavfsizlikni oshirish. Otorinolaringologiya - Bosh va bo‘yin jarrohligi, 161(4), 542-548.

11. Wu, Y. va Zhang, Q. (2022). COVID-19 sharoitida CRS tashxisida sun‘iy intellekt va mashinali o‘rganishning roli. Tibbiyotda sun‘iy intellekt, 124-127.

12. Van Zandvoort, S. va boshqalar. (2021). COVID-19 davrida CRSni boshqarish uchun diagnostika algoritmlarining moslashuvi. JAMA Otorinolaringologiya - Bosh va bo‘yin jarrohligi, 147(1), 7-14.